

Umumta'lim maktab o'quvchilarida musiqa san'atiga qiziqishni oshirishning pedagogik texnologiyalari: nazariy va amaliy asoslari

Akobir Abdukarim o'g'li Soliyev
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktablari o'quvchilarida musiqa san'atiga qiziqishni oshirishning pedagogik texnologiyalari, nazariy va amaliy asoslari tahlil qilinadi. Musiqa ta'limining nazariy jihatlarini, estetik, psixologik, ijtimoiy va didaktik yondashuvlar asosida rivojlantirilgan. Amaliy asoslar doirasida o'quvchilarda musiqa san'ati bilan qiziqishni oshirish uchun qo'llaniladigan metodlar, usullar va pedagogik texnologiyalar ko'rib chiqiladi. Maqolada musiqa o'qituvchilarining roli, interaktiv usullar, kompyuter texnologiyalari va musiqa festival va tadbirlarining ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Yondashuvlarning barchasi o'quvchilarda estetik va ijodiy salohiyatni rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, pedagogik texnologiyalar, estetik rivojlanish, o'quvchilar, metodlar, interaktiv usullar, musiqa san'ati, didaktik yondashuv, musiqa festival, kompyuter texnologiyalari

The pedagogical technologies for enhancing the interest in music art among general education school students: theoretical and practical foundations

Akobir Abdukarim o'g'li Soliyev
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: This article analyzes the pedagogical technologies, theoretical and practical foundations of enhancing the interest in music art among general education school students. The theoretical aspects of music education are developed based on aesthetic, psychological, social, and didactic approaches. Within the framework of practical foundations, the methods, techniques, and pedagogical technologies used to increase students' interest in music art are discussed. The article emphasizes the role of music teachers, interactive methods, computer technologies, and the importance of music festivals and events. All the approaches aim at the development of students' aesthetic and creative potential.

Keywords: music education, pedagogical technologies, aesthetic development, students, methods, interactive methods, music art, didactic approach, music festivals, computer technologies

Musiqa san'ati - insonning ruhiy va estetik rivojlanishida muhim o'rin tutadigan, tafakkur va hissiyotlarning uyg'unlashishiga turtki bo'ladigan san'at turlaridan biridir. Umumta'lim maktablarida musiqa ta'limi nafaqat estetik va madaniy bilimlarni berish, balki o'quvchilarning hissiy-intellektual rivojlanishini ta'minlash, ijtimoiy moslashuvini kuchaytirish kabi muhim vazifalarni bajaradi. Biroq, ko'plab o'quvchilar musiqa san'atiga nisbatan passiv munosabatda bo'lishi mumkin, bu esa ularning estetik va ijodiy salohiyatining to'liq rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Shu nuqtai nazardan, musiqa san'atiga qiziqishni oshirishning pedagogik texnologiyalari jiddiy ahamiyatga ega.

1. Musiqa san'atiga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari. Musiqa ta'limi va tarbiyasi jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ta'limiy va tarbiyaviy faoliyatini samarali tashkil qilishning muhim usulidir. Musiqa ta'limining nazariy asoslari bir nechta ilmiy yondashuvlarga tayangan holda shakllanadi. Ularning orasida estetik, psixologik, ijtimoiy va didaktik yondashuvlar alohida o'rin tutadi.

- Estetik yondashuv musiqa ta'limini nafaqat ilmiy, balki estetik jihatdan ham baholaydi. O'quvchilarni musiqa san'ati orqali go'zallik va estetik qadriyatlarni qabul qilishga o'rgatish zarur.

- Psixologik yondashuv musiqa ta'limi jarayonida o'quvchilarning hissiy va aqliy rivojlanishini inobatga oladi. Musiqa orqali o'quvchilarning emotsional holati, hissiyotlari va ruhiy holati shakllanadi.

- Ijtimoiy yondashuv musiqa ta'limining ijtimoiy funksiyasini o'rgatadi. Musiqa orqali o'quvchilar o'zaro muloqot qilish, jamoada ishlash, birgalikda ijod qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

- Didaktik yondashuv esa musiqa ta'limining o'quv jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarga yangi bilimlarni tizimli va lo'nda ravishda berishni nazarda tutadi.

2. Musiqa san'atiga qiziqishni oshirishning amaliy asoslari. Musiqa san'atiga qiziqishni oshirishda bir nechta pedagogik texnologiyalarni qo'llash mumkin. Ushbu texnologiyalar nafaqat musiqa o'qituvchilari, balki o'quvchilarning o'zlari tomonidan ham amaliy tarzda qo'llanilishi kerak.

a. Aktiv usullar va metodlar

O'quvchilarni musiqa san'atiga qiziqtirishning samarali usullaridan biri - bu aktiv pedagogik metodlarni qo'llashdir. Masalan, quyidagi metodlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi:

- Musiqiy ijro: O'quvchilarni musiqa asarlarini ijro etishga jalb qilish. Bu nafaqat ularning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, balki musiqa san'ati bilan yaqindan tanishishga yordam beradi.

- Musiqa va drama integratsiyasi: Musiqa va teatr san'ati elementlarini birlashtirish o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Musiqiy spektakllar va teatr ko'rinishlarida qatnashish o'quvchilarda qiziqishni oshiradi.

b. Kompyuter texnologiyalari va multimedia vositalarini qo'llash. Hozirgi kunda multimediyaga vositalarini, interaktiv doskalar va kompyuter dasturlarini musiqa ta'limida samarali ishlatish mumkin. Musiqa asarlarini tinglash, videolarni tomosha qilish, musiqa haqida ilmiy va san'atlarga oid materiallar orqali o'quvchilarda musiqa san'atiga qiziqishni uyg'otish mumkin.

c. Musiqiy didaktik o'yinlar. Musiqiy didaktik o'yinlar o'quvchilarning musiqa san'ati bilan bo'lgan munosabatini o'zgartirishga yordam beradi. Musiqa asosida o'yinlar tashkil etish o'quvchilarga musiqa san'ati orqali o'rgatishni qiziqarli va interaktiv tarzda amalga oshirish imkonini beradi.

d. Musiqiy kutubxona va resurslar. Musiqa ta'limida o'quvchilarni kutubxona va resurslar bilan tanishtirish, ularning o'zlari uchun musiqa asarlarini topish va o'rganishga intilishiga turtki beradi. O'quvchilarni klassik va zamonaviy musiqa asarlari bilan tanishtirish, ularning didini va qiziqishini kengaytirishga yordam beradi.

e. Musiqiy festival va musiqiy tadbirlar

O'quvchilarga musiqa san'ati dunyosini tanishtirishning yana bir samarali yo'li - musiqiy festival va tadbirlarda qatnashishdir. Bu kabi tadbirlar o'quvchilarning musiqa san'atiga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ular o'z san'ati haqida ko'proq bilib olishadi va ijodiy yondashuvni o'zlashtiradilar.

Musiqa san'atiga qiziqishni oshirishda o'qituvchining roli. Musiqa ta'limining samarali bo'lishi o'qituvchining pedagogik mahorati va o'quvchilarga nisbatan individual yondashuviga bevosita bog'liq. O'qituvchi o'quvchilarni musiqa san'ati bilan tanishtirishda ularga nafaqat bilim berishi, balki ularning ichki dunyosini ochib berish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish, musiqa orqali ularga estetik va ruhiy zavq berish muhimdir. O'qituvchi:

- O'quvchilarning qiziqishini aniqlash va ularga shaxsiy yondashuvni amalga oshirish.

- Har bir o'quvchining qobiliyatini e'tiborga olib, o'quv jarayonini shaxsiylashtirish.

- Musiqa va boshqa san'at turlarini integratsiya qilish orqali o'quvchilarda umumiy san'atga qiziqishni shakllantirish.

Xulosa. Umumta'lim maktablarida musiqa san'atiga qiziqishni oshirish o'quvchilarning estetik rivojlanishiga, ijodiy fikrlashiga, hissiy-ruhiy holatining shakllanishiga va ijtimoiy moslashuviga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik

texnologiyalarni to'g'ri qo'llash orqali o'quvchilarni musiqa san'ati bilan tanishtirish, ularda musiqa va san'atga bo'lgan qiziqishni yanada oshirish mumkin. Bu jarayon nafaqat o'quvchilarning ta'lim darajasini oshiradi, balki ularning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga ham katta turtki beradi.

Musiqa san'atiga qiziqishni oshirishning amaliy va nazariy asoslarini to'g'ri tashkil qilish, ta'lim jarayonini innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida boyitish, kelajakda har bir o'quvchining san'atga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytirishga imkon yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. *Science and Education* 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. *Science and Education* 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. *Scientific progress* 2.
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.
5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. *Scopus, musical education.*, 705-709.
6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. *Web of Science Magazine*, 1052-1059.
7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. *Web of Science Magazine*, 375-379.
8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. *Melody. Theme. Web of Science* 2, 720-728.
9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. *musical education - Web of Science*, 1044-1051.
10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. *Scientific progress*, 2.
11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.
12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.

13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.
15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. Musical pedagogy and psychology. *Bulletin of science and education*. 99 (21-2), 58-61.
17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.
18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.
19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. *musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.
20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.
21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.
27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.
28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.